

ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΕ ΑΝΗΛΙΚΑ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΠΟΣΤΕΙ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

ΠΛΟΥΜΙΔΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ – ΖΑΧΑΡΙΑΣ

Ορισμός σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκου

Σεξουαλική κακοποίηση ανηλίκου συνιστά η εμπλοκή του σε σεξουαλική δραστηριότητα που:

- Δεν κατανοεί
- Αδυνατεί να συναινέσει
- Είναι ασύμβατη με το αναπτυξιακό του στάδιο
- Παραβιάζει τα κοινωνικά ταμπού
- Στοχεύει στην σεξουαλική ικανοποίηση του άλλου ατόμου (ενήλικα/παιδιού)
- Στηρίζεται στην ασυμμετρία της σχέσης
- Περιλαμβάνει κακοποίηση επαφής/ διείσδυσης/ έκθεσης σε πορνογραφικό υλικό ή γυμνό σώμα του δράστη

Παράγοντες επικινδυνότητας για σεξουαλική κακοποίηση

- Φύλο (συχνότερη στα κορίτσια)
- Ηλικία (<4 ετών ή έφηβοι)
- Παραμέληση από γονείς
- Ειδικές ανάγκες/αναπηρία
- Τρανς ταυτότητα
- Ψυχοπαθολογία γονέων/ιστορικό κακοποίησης/εξάρτηση από ουσίες
- Κοινωνική απομόνωση της οικογένειας
- Ρήξη οικογενειακών δεσμών
- Σφάλματα κρατικού σχεδιασμού

Πιθανές ενδείξεις ΣΚΠ

- Μετατραυματική διαταραχή
- Πρόωρη σεξουαλικοποίηση
- Κατάθλιψη
- Άγχος
- Επιθετική συμπεριφορά
- Αυτοκτονικός ιδεασμός/απόπειρα
- Διαταραχή διαπροσωπικών σχέσεων
- Κατάχρηση ουσιών

Θεωρητικά μοντέλα επίδρασης της ΣΚΠ

- **Μοντέλο των τραυματογόνων παραγόντων:** ο αντίκτυπος της ΣΚΠ εξαρτάται από την προδοσία, την αίσθηση αβοήθητου, την τραυματική σεξουαλικοποίηση, τον στιγματισμό.
- **Μοντέλο της μετατραυματικής διαταραχής:** η ΣΚΠ προκαλεί έμμονες σκέψεις, υπερδιέγερση, αποφυγή, ψυχικό μούδιασμα.
- **Μοντέλο της επεξεργασίας πληροφοριών του τραύματος:** το μεταιχμιακό σύστημα υπερδιεγείρεται και προκαλεί γνωσιακή σύγχυση και διαταραχές μάθησης.
- **Ενωτικό μοντέλο:** η επίδραση της προδοσίας εξαρτάται από την ψυχική επένδυση στον δράστη, η αυτορύθμιση εξαρτάται από την αυτοπεποίθηση του θύματος, η απώλεια εμπιστοσύνης στον δράστη προκαλεί δυσπιστία στις διαπροσωπικές σχέσεις του θύματος.

Η ψυχοδυναμική θεώρηση για την ΣΚΠ

- Θεωρία της Σαγήνης (Freud 1896): απωθημένη κακοποίηση οδηγεί σε υστερία και ιδεοψυχαναγκαστική νεύρωση
- “Χτυπούν ένα παιδί” (Freud, 1919): δομική φαντασίωση
- Μετουσίωση της φαντασίωσης “χτυπούν ένα παιδί” σε πιο κοινωνικά επιθυμητές φαντασιώσεις (Anna Freud 1922)
- Το παιχνίδι ως θεραπευτικό μέσο (Melanie Klein, Erik Erikson, Beta Bornstein)

Πλαίσιο της ψυχοδυναμικής ψυχοθεραπείας

- **Διάρκεια:** βραχεία (έκτακτες καταστάσεις), μεσαία ή μακροχρόνια. Αποφασίζεται ανάλογα με το αίτημα, την ηλικία, το ψυχικό υπόβαθρο του παιδιού και τους θεραπευτικούς στόχους
- **Συχνότητα:** η μεγαλύτερη συχνότητα οδηγεί σε καλύτερα θεραπευτικά αποτελέσματα.
- **Δομή:** άνοιγμα, μεσαία φάση, κλείσιμο
- **Θεραπευτικοί άξονες:** μοτίβα σχέσεων, ενδοψυχικές συγκρούσεις, ενοχή και ντροπή, μηχανισμοί άμυνας, αναπαραστάσεις, πένθος, παλινδρομήσεις/καθηλώσεις, ενδοσκοπήση
- **Μεταβίβαση και αντιμεταβίβαση**

Τεχνικές της ψυχοδυναμικής ψυχοθεραπείας παιδιών/εφήβων

- **Συνηθισμένη κοινωνική συμπεριφορά:** χαιρετισμός στην αρχή και το τέλος
- **Παροχή πληροφοριών για τη θεραπεία:** εξήγηση πλαισίου και κανόνων
- **Ενθάρρυνση έκφρασης:** το παιδί ενθαρρύνεται να μιλήσει και δίδεται αξία στο βίωμά του
- **Υποστηρικτικές παρεμβάσεις:** εκφράσεις ενσυναίσθησης και αποδοχής
- **Διευκολυντικές δηλώσεις:** παράφραση, σύνδεση με προηγούμενα και σύνοψη
- **Διευκρινήσεις:** προτροπή σε παρατήρηση, αξιολόγηση του βιώματος
- **Αντιμετώπιση:** διακριτική υπόδειξη μοτίβων και συνδέσεων συμπεριφορών, αισθήσεων, συναισθημάτων. Ενίσχυση της αυτοπαρατήρησης
- **Ερμηνείες:** προτάσεις συνδέσεων συναισθημάτων, αισθήσεων, ιδεών με ασυνείδητες επιθυμίες, άμυνες, φαντασιώσεις, εμπειρίες.

Συμπεράσματα

- Η σεξουαλική κακοποίηση δημιουργεί μακροχρόνιες επιπλοκές στο ανήλικο θύμα
- Η κατανόηση και θεραπεία της ΣΚΠ βρίσκεται στο επίκεντρο του κλινικού, ερευνητικού και θεσμικού ενδιαφέροντος
- Υπάρχουν κενά στο σύστημα επιτήρησης περιστατικών κακοποίησης/παραμέλησης παιδιών
- Οι νέες τεχνολογίες μπορούν να βοηθήσουν στην ενημέρωση και καταγγελία περιστατικών ΣΚΠ
- Η ψυχοδυναμική θεραπεία βοηθά να σπάσει ο κύκλος της βίας, μέσα από την εντατική διαχείριση της τραυματικής κατάστασης